

En skylt sitter vid Bergslund och bevarar minnet av torpstugan, den har suttit på platsen i 54 år!

Skog har växt upp där Johan Peter Persson bodde med sin familj, men spåren efter stugan är fortfarande tydliga.

Pia-Susanne Käck och artikelförfattaren njuter av en fika vid den sanslös fina utsikten från Vargfälleberget.

Från Bergslund till Amerika

Fann omyndigförklarade Johan Peter ett bättre liv på andra sidan Atlanten?

BOXHOLM (LT)

Johan Peter Persson, född 1831 i Västra Harg, var en stökig person, dömd för fylleri bland annat och när han omyndigförklarades så gav han sig på sin mor och styvfar med knytnävarna. Han hamnade i fängelse och därefter drog han till Boxholm, familjen kom att slå sig ner i Bergslund på Stekanäs ägor. Sju år senare emigrerade Johan Peter, hustrun och sex barn till norra Amerika.

Sven Lantz hette en man boende i Sommen som i en artikel i Tranås Tidning år 1975 berättar om torpet Bergslund under rubriken "Den bittra verkligheten bakom minnes-skylten vid torpstället", och mycket av underlaget till denna artikel kommer från Sven Lantz berättelse, även om undertecknad också grävt i gamla kyrkböcker.

I Bagarekulla, Västra Harg, föddes den 7 februari 1831 Johan Peter Persson. Föräldrarna hette Peter Månsson, en före detta kyrkovärd, och moderns namn var Sara Bengtsdotter. Hon var 28 år yngre än sin man. År 1852, när Johan Peter är 21 år, så dör fadern men år 1854 gifter modern om sig med nämndemannen Jonas Olovsson i Holmshult, Åsbo socken. Året innan, i maj 1853, gifte sig Johan Peter med Clara Andersdotter från Kisa och år 1856 bosätter sig paret i Sverkilstorp, Åsbo tillsammans med deras två barn. Det är bara några hundra meter mellan Holmshult och Sverkilstorp, så kanske hade nämndemannen ett finger med i spelet att hustruns son med familj fick möjlighet att flytta till Sverkilstorp.

Den 8 juni 1860 sammanträdde häradsrätten i Hogstad, och Johan Peter Persson från Sverkilstorp, Åsbo, var genom kronolänsmans försorg närvarande för rannsakan och dom. C. G. Nilsson i Önebo hade till Johan Peter överlämnat häradsrättens protokoll med beslut att försätta honom i omyndighetstillstånd. Anledningen till detta fanns i en skrivelse och där stod bland annat att "J P Persson i Sverkilstorp under sin vistelse i församlingen gjort sig allmänt känd för fylleri, miss-hushållning, och under rusigt

tillstånd av högst våldsamt sin-nelag är i avseende härtill så talande omständigheter att han bör sättas under förmyndare, vartill fordras en kraftfull man".

Anders Petersson i Kungshult Västra Harg fick uppdraget som förmyndare, men Johan Peter var inte glad åt domen. Rätten skriver: "Att Johan Peter den 14 sistlidna maj månad, sedan vittnet givet honom del av rättens protokoll med beslut i fråga om hans försättande i omyndighetstillstånd blivit till den grad förargad över släktingarnas därutinnan vidtagna åtgärd, att han på mångfaldigt sätt okvädat sina föräldrar hos vilka han då anträffades, samt därjämte med handen givit Olovsson flera slag i ansiktet så att blodvite uppkommit, två gånger knäppt honom på näsan, flera gånger skuffat Sara Bengtsdotter, med en mössa tilldelat henne slag i ansiktet."

Johan Peter hade tidigare fått böter för slagsmål efter en dom i Vifolka häradsrätt, och nu blev domen 28 dagars fängelse vid vatten och bröd, samt att senare göra målsägarna offentlig avbön. Styvfadern – nämndemannen Jonas Olovsson – var orolig för vad som skulle hända när de 28 dagarna hade gått, men Johan Peter tog sitt förnuft till fänga och lät sin mor och styvfader vara i fred i fortsättningen. När han blivit fri tog han sig till Boxholm för att höra om något av Boxholms bruks torpställen var arrenderedigt. Johan Peter fick erbjudande att slå sig ner i Bergslund med familjen, ett torp på Stekanäs ägor. Han hade sålt Sverkilstorp och hade därför en del pengar, och ett kontrakt kunde skrivas om förpantning av Bergslund på tio år. Det innebär att han fick lämna en kon-

stant summa men pengarna skulle han återfå jämte ränta efter de tio åren.

Det verkar också som att Johan Peter gjorde en del dagsverken i skogen åt Boxholms bruk, och för ett dagsverke kunde han tjäna 50 öre.

Torpstugan som Johan Peter, hustrun Clara samt fyra barn flyttade in i var åtta meter lång, sex meter bred och tre meter hög. Taket var belagt med tegel, men det fattades 354 tegelpannor och de kom att fattas hela tiden som familjen bodde i Bergslund.

Huset bestod av kök och förstuga samt två vindsrum. Väggen var bucklig vid fönstret på södra sidan och upprutten på ett ställe där en stor sten låg mot stugväggen. Fönsterbågar och golv var bristfälliga och rappningen inne i stugan var i behov av förbättring. Ladugården med fähus och loge mätte 9,5 x 3,5 meter. Allt detta framgår av ett syneprotokoll hos Boxholms AB.

Närmaste grannar till Bergslund var torpen Fällorna och Hagalund. Knappt 400 meter norr om Bergslund låg Fällorna, där bodde Peter Almgren med sin familj, och inte heller Peter var ostraffad. Han var dömd för snatteri en gång och för tjuvnad vid ett annat tillfälle. Kanske var det därför de båda herrarna tycks ha kommit bra överens, detta trots att Peter Almgren i Fällorna var 28 år äldre än Johan Peter i Bergslund.

Åren går med slit och släp på det magra stället. Johan Peter och Clara får två barn i Bergslund, så paret har i mit-

I Husförhörboken kan man läsa om Johan Peter Persson. Överst framgår att han är "dömd för våld å föräldrarna." Han blev 1863 varnad av kyrkorådet för fylleri, och längst ner framgår hans flytt till norra Amerika.

ten av 1860-talet tre pojkar och tre flickor. Så kom de svåra nödåren 1867-1869. År 1867 är känt som det våta året, februari var mild men i mars kom kylan tillbaka och maj var rejält kylig och den 25 maj var det snöstorm. Dessutom regnade sommaren bort.

Johan Peter förstod att nöden stod för dörren och han var inte ensam om att känna så. Under de tre nödåren på 1860-talet var det många som valde att fly och hoppas på ett bättre liv på andra sidan Atlanten.

I husförhörboken för Ekeby kan man se att Johan Peter Persson, hustrun Clara Andersdotter och de sex barnen i åldern 12 till 2 år, Anders Peter, Johan Axel, Hilma Sofia, Hulda Regina och Carl Johan den 6 maj 1868 lämnar Bergslund för en flytt till norra Amerika. Dottern Sabina Mathilda dog 1865 av scharlakansfeber enligt dödboken, bara tio år gammal. Två år senare emigrerade även Peter Almgren i Fällorna och hans hustru Eva

Charlotta Björk samt deras sex barn till norra Amerika.

Ett nytt liv började för familjerna i ett nytt land och man undrar ju hur fortsättningen blev. Vi får hoppas att allt gick bra, och man kan ju anta att det finns många ättlingar efter Johan Peter och Clara från Bergslund, samt Peter och Eva Charlotta i Fällorna.

Idag finns det koppartavlor där Bergslund och Fällorna legat, skyltar som Sommen-Bygdens SK satte upp 1967 respektive 1969 och som bevarar minnet av de båda torpen. Att familjerna hade det eländigt och svårt att få maten att räcka till kan man förstå, och man kan ju misstänka att de aldrig tänkte på hur vackert de bodde. Stugorna ligger vid Vargfälleberget som stupar brant ner i sjön Sommen. Enligt Sven Lantz påminner namnen Vargfälleberget och Fällorna om vargjakter, och den sista vargen i Ekeby socken fångades av Carl Johan Nilsson i torpet Lyckan på Hesters ägor år

1854. Kanske fångades vargen i den fångstgrop som finns cirka 1,5 kilometer norr om Fällorna.

Hans-Olof Somdal växte upp i Sommen och han berättar att Vargfälleberget under uppväxten var det givna målet vid kanotturer från samhället på andra sidan sjön. Och det var uppe på Vargfälleberget som Sommenbygdens Skidklubb bildades med Henry Lätth som initiativtagare.

Att en solig vårdag ta med kaffe och smörgås och besöka Bergslund och Fällorna, samt slå sig ner på Vargfälleberget och njuta av utsikten är riktigt härligt! Det finns många enormt vackra platser i Boxholms kommun, men utsikten från Vargfälleberget hör till de vackraste.

Men att ta sig landvägen till Vargfällebergets vackraste utsiktsplats är inte helt enkelt, det finns ingen naturlig stig till platsen, men med GPS i telefonen är det inga större svårigheter att komma dit, trots obanad terräng.

Text och bild:
KLAS JOHANSSON